

Артур Конан Дойл

БЕЛИЯТ ОТРЯД

София, 2019

ARTHUR CONAN DOYLE

The White Company

The Conan Doyle Historical Romances, London, John Murray, 1931

© Издателство „Изток-Запад“, 2019

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Огняна Иванова, превод, 2019

© Деница Трифонова, художествено оформление на корицата, 2019

ISBN 978-619-01-0408-7

АРТЪР КОНАН ДОЙЛ

БЕЛИЯТ ОТРЯД

Превод от английски
Огняна Иванова



СЪДЪРЖАНИЕ

1. Как черната овца се отдели от стадото.....	7
2. Как Алейн Едриксън тръгна по широкия свят	16
3. Как Джон от Хордъл измами тепавичаря от Лимингтън.....	22
4. Как приставът на Саутхамптън посече двама останали без господар слуги.....	27
5. Каква странна дружина се събра в „Пъстрата ветрушка“	39
6. Как Самкин Ейлуард заложил пухената си постеля.....	51
7. Как тримата другари тръгнаха на път през горите.....	63
8. Тримата другари.....	74
9. Какви странни неща се случиха в Минстедската гора.....	84
10. Как Джон от Хордъл си намери водач	102
11. Как един млад пастир се сдобил с блудно стадо	121
12. Как Алейн научи повече, отколкото знаеше като учител ...	135
13. Как Белият отряд тръгна на война.....	145
14. Как сър Найджъл търси приключения по пътя.....	152
15. Как жълтият кораб отплава от Лийп	162
16. Как жълтият кораб води сражение с двете пиратски галери	175
17. Как жълтият кораб мина през плитчините на Жиронд	183
18. Как сър Найджъл Лоринг си сложи превръзка на окото....	190
19. Вълнения в абатството Свети Андрей.....	200
20. Как Алейн си осигури място в една достойна гилдия.....	212
21. Как Агостино Пизано рискува да изгуби своята глава	222
22. Как стрелците пируваха в „Гиенската роза“	232
23. Как Англия победи в турнира в Бордо	239
24. Рицарят, дошъл от изток.....	249
25. Писмо на сър Найджъл до Туинамския замък	258
26. Как тримата другари се сдобиха с големи съкровища	264

27. Как Куцокракия Роже отиде в Рая	276
28. Как другарите прекосиха мочурищата на Франция	285
29. Как за лейди Тифен настъпи благословеният миг на виденията.....	297
30. Как колибарите отидоха в шато Вилфранш.....	307
31. Как петима отбраняваха кулата на Вилфранш.....	315
32. Как Белият отряд се събра около падналото дърво	325
33. Как войската мина през прохода Ронсевал.....	332
34. Игри на Белия отряд в Памплонската долина	339
35. Как сър Найджъл пусна ястреб на орел	349
36. Как сър Найджъл махна превръзката от окото си.....	362
37. Как Белият отряд беше разпуснат	375
38. Завръщане у дома в Хампшър.....	384

1. КАК ЧЕРНАТА ОВЦА СЕ ОТДЕЛИ ОТ СТАДОТО

Биеше голямата камбана на Бюли. Отдалече през гората на вълни прииждаше мелодичният ѝ звън. Събирачите на торф в Блакдаун и рибарите на река Екс чувстваха как далечното пулсиране се засилва в душния летен въздух. Звънтенето беше обичайно за този край – обичайно, колкото крясъците на сойките и басовия глас на водния бик. Въпреки това селяните и рибарите вдигнаха глави и си размениха въпросителни погледи, защото времето за четенето на молитвата „Ангел Господен“ беше отминало, а за вечернята все още беше рано. Защо ли биеше голямата камбана на Бюли, след като сенките не бяха нито дълги, нито къси?

Навсякъде около абатството се тълпяха монаси. Звукът събираше братята в бели одежди на дългите, тревясаи пътеки, покрай чепати дъбове и обрасли с лишей букове; от лозето и пресата за грозде, от говедарника, от варниците и солотоварниците, и всички – дори онези чак от ковачниците в Соули и далечната житница в Свети Ленард – се бяха насочили към дома. Не ги призоваваха внезапно. Предната вечер пратеник, побързал да обиколи отдалечените абатски стопанства, беше оставил съобщение всеки монах да се прибере в своята обител до третия час подир пладне. Доколкото си спомняше старият брат мирянин¹ Атанасий, който беше започнал да почитва чукалото на портата година след битката при Банокбърн², такова неотложно послание разпращаха за първи път.

Дори и по вида на братята външен човек, който не знаеше нищо за абатството и огромните му ресурси, би получил известна представа за различните задължения и за работата, вършена в

¹ Мирянин, който се заклева във вяра на ордена, без да се е помоливал, обикновено работник или помощник в домакинството. (Всички бележки под линия са на преводача.)

² Важна победа на Шотландия в борбата ѝ за независимост.

околността, с център стария манастир. Докато пристигаха угрижени по двама, по трима, с наведени глави и мърдащи устни, върху малко от тях нямаше никакви белези от всекидневния тежък труд. Идеха двама, с ръце и ръкави, изцапани с червеникав сок от грозде. Друг брат, с брада и широкоглаво острие на брадвата си, носеше на рамо наръч дърва, а редом с него вървеше монах с ножица за стригане на овце в ръка и по още по-бялата му дреха имаше полепнала бяла вълна. В дълга, безредно движеща се върволица вървяха мъже на рамо с лопати и мотики, а двама в самия край зали-таха, понесли огромен кош с току-що уловени шарани, защото на другия ден, петък, петдесет чинии трябваше да бъдат напълнени, за да нахранят още толкова на брой гладни гърла. От цялата тълпа едва ли имаше и един, който да не е отруден и уморен, защото абат Бъргхърш се отнасяше сурово и със себе си, и с другите.

Междувременно в просторната и висока зала, използвана за важни случаи, самият абат крачеше нетърпеливо напред-назад, нервно стиснал пред гърдите дългите си, бели ръце. По лицето му, съсипано от грижи, с фини черти и хълтнали, изпити страни, си личеше, че е човек, който със сигурност е победил вътрешния си враг, срещу който се изправя всеки, но при това доста е пострадал при надпреварата. Заглушил страстите си, той почти беше заглушил и своята същност. Макар и крехък, изпод смръщените му вежди винаги бликаше неукротима енергия, напомняща на хората, че е от род на бойци и че сега неговият близък – сър Бартоломю Бъргхърш – е сред коравите воители, забили Кръста на свети Георги¹ пред вратите на Париж. Стиснал устни и умислен, абатът крачеше по дъбовия под – олицетворение на духа на аскетизма, докато голямата камбана продължаваше да бие оглушително над главата му. Най-последе тътенът се уталожил и когато се чу последният трикратен, отмерен звън, още преди ехото да е заглъхнало, абатът удари малък гонг, за да се яви пред него братът мирянин.

– Дойдоха ли братята? – попита той на смесица от английски и френски, както говореха в религиозните общности.

¹ Червен кръст на бял фон, използван в националния флаг на Англия; светецът воин често е изобразяван като кръстоносец.

– Тук са – отвърна другият, свел поглед и скръстил ръце на гърдите си.

– Всичките ли?

– Трийсет и двама монаси и петнайсет послушници, пресвети отче. Брат Марк от спикария¹ е повален от силна треска и не можа да дойде. Каза...

– Няма значение какво е казал. Въпреки треската трябваше да се яви на повикването ми. Има нужда духът му да бъде пречистен, както е и с много други в това абатство. До ушите ми стигна, че самият ти, брат Франсис, на два пъти си повишил глас, докато четецът в трапезарията говорел за житията на най-благословените светци. Какво имаш да кажеш за това?

Братът мирянин стоеше смирен и безмълвен, все така кръстосал ръце.

– Може би ако кажеш прав, с протегнати пред светинята на Дева Мария ръце, хиляда пъти „Аве, Мария!“ и също толкова пъти „Верую“, ще си спомниш, че Създателят ни е дал две уши, но една уста в знак, че за ушите има два пъти повече работа, отколкото за устата. Къде е наставникът на послушниците?

– Отвън, пресвети отче.

– Повикай го да дойде.

Обутите в сандали с дървени подметки нозе изтрополиха по дървения под и обкованата с желязо врата изскърца на пантите си. След малко тя се отвори отново и влезе нисък, квадратен наглед монах с едри черти на спокойното лице и авторитетен вид.

– Викал си ме, свети отче.

– Да, братко Джером. Искам въпросът да бъде уреден с възможно най-малко разправии, но въпреки това е нужно да има публично назидание.

Сега абатът говореше на латински, тъй като със своята тежест този древен език повече подходеше да се предават мислите на двама високопоставени сановници от ордена.

– Може бе ще е най-добре да не се допускат послушници – предложи наставникът. – Споменаването на жена може да отклони набожното им вглъбяване към светски и злостни мисли.

¹ Лат. *spicarium* – житен склад.

– Жената, ах, жената! – простена абатът. – С право християнската общност я нарича *radix malorum* – донесъл ли е нещо добро този „корен на злото“ от Ева насам? А кой внася оплакването?

– Брат Амбруз.

– Свят и предан млад мъж.

– Светлина и образец за подражание на всеки послушник.

– Тогава нека въпросът бъде поставен според отколешните манастирски обичаи. Помоли ковчезника и неговия заместник да въведат братята според тяхната възраст, заедно с обвиняемия брат Джон и обвинителя брат Амброуз.

– А послушниците?

– Да отидат на северната манастирска алея. Почакай! Накарай заместник-ковчезникът да им прати Томас Четеца, за да им прочете *Gesta beati Benedicti*¹. Може да им спести глупавото и опасно дърдорене.

Абатът отново остана сам и наведе изпитото си посивяло лице към своя илюминиран молитвеник. Остана така, докато старшите монаси не влязоха в залата един подир друг, бавно и спокойно, и не се разположиха на дългите дъбови пейки, опрени до насрещните стени. В далечния край, на два високи стола като този на абата, макар да не бяха с толкова изкусна дърворезба, седнаха наставникът на послушниците и ковчезникът, вторият – едър и снажен свещеник с тъмни безрадостни очи и гъста, остра и буйна коса около тонзурата на главата му. Между двамата стоеше слаб брат с побеляло лице, който пристъпваше от крак на крак и нервно потупваше в брадичката си големия, нагънат пергамент, който държеше. Абатът гледаше от своя наблюдателен пункт дългите редици от лица, в по-голямата си част кротки и почернели от слънцето, волооки и без бръчки, което говореше за тяхното необременено и непроменящо се битие. После обърна изпепеляващия си поглед към блеодоликия монах, изправен срещу него.

– Както разбирам, брат Амброуз, оплакването е твое – каза той. – Нека свети Бенедикт, патронът на манастира ни, присъства днес тук и подпомогне търсенията ни! Колко обвинителни пункта има?

¹ Подвизи на св. Бенедикт Блажени.

– Три, пресвети отче – отвърна монахът тихо, с несигурен глас.

– Описал ли си ги според правилата?

– Описал съм ги, пресвети отче, върху пергамент от овча кожа.

– Дай на ковчежника овчата кожа. И – доведете брат Джон, за да чуе какви оплаквания има срещу него.

В изпълнение на това нареждане братът мирянин широко отвори вратата и други двама братя миряни въведоха вътре младия послушник от ордена, който вървеше между тях. Беше с внушителен ръст, тъмноок и риж, със странно, наглед смело и ясно изражение – наполовина присмехулно, наполовина – предизвикателно. Смъкнатият му капюшон бе отметнат на раменете, а дрехата, чиито върви бяха разпуснати най-горе, разкриваше заоблен, як врат, загорял и груб като кора на бор. Дебели, мускулести ръце, покрити с червеникав пух, се подаваха от широките ръкави на дрехата му, докато под бялата риза, повдигната от едната страна, се мяркаше огромен мускулист крак, одран и разранен от къпинаци. Като отпрати към абата поклон, в който може би имаше повече ирония, отколкото почит, послушникът стигна до отделената настрани за него резбована масичка и се изправи мълчалив, сложил ръка на златния звънец, използван при личните молитви в домакинството на самия абат. Тъмните му очи бързо пробягаха по насъбралото се множество и накрая, като просветнаха мрачно и заплашително, се спряха върху лицето на неговия обвинител.

Ковчежникът се изправи, бавно разгъна свитъка и започна да чете надутото с плътен глас, а едва чуто шумолене и раздвижване сред братята показа интереса, с който те следваха развитието на събитията.

– Обвинения, повдигнати във втория четвъртък след Успение Богородично в лето Господне хиляда триста шейсет и шесто срещу брат Джон, преди известен като Хордълския Джон или Джон от Хордъл, сега послушник в светия монашески орден на цистерианците¹. Прочетени в същия ден в Абатството Бюли в

¹ Цистерианският орден е създаден 1098 г., отделил се от Бенедиктинския орден.

присъствието на почитаемия абат Бъргхърш и призованите монаси. Обвиненията срещу брат Джон са както следва, а именно: първо, на гореспоменатия празник Успение Богородично на послушниците беше поднесено малко пиво – по една кварта на четирима, а въпросният брат Джон изпи купата на един дъх, в ущърб на брат Пол, брат Порфирий и брат Амброуз, които едва успяха да изядат безмесния си обед от солена сушена треска, тъй като гърлата им много пресъхнаха.

При това сериозно обвинение послушникът вдигна ръка и устните му потрепнаха, а дори спокойните старши монаси се спогледаха и се прокашляха, за да скрият смеха си. Само абатът седеше с все същото мрачно изражение на изпитото лице и зорко наблюдаваше.

– Още: било му е наредено от наставника на послушниците в продължение на два дни да ограничи храната си до трифунтов самун от хляб с трици и фасул, за да слави и величае света Моница, майката на Августин Блажени¹, както и всеки друг светец, който стои между човека и препитанието му. Сетне: след като брат Амброуз го укорява за скверното му желание, той заставя споменатия брат да легне ничком в пискатория и натиска главата му във водоема с риби за времето, за което той да повтори „Отче наш“ и четири „Аве, Мария!“, за да укрепне душата му пред неизбежната смърт.

При това сериозно обвинение сред братята в бели одежди се чу ропот и мърморене, но абатът ги спря с вдигнатата си трепереща ръка:

– По-нататък?

– И още: между обеднята и вечернята на празника на апостол Иаков Алфеев са видели гореспоменатия брат Джон на Брокънхърстския път недалече от мястото, наречено Хачетовия вир, да разговаря с лице от другия пол, девойка на име Мери Соули, дъщеря на кралския лесничей. Сетне, след различни закачки и шеги, гореспоменатият брат Джон вдигнал на ръце въпросната Мери Соули, нагазил с нея в потока и я пренесъл на отсрещния бряг за безкрайна радост на дявола и с изключителна вреда за собствената си душа, като трима от членовете на нашия орден

¹ Теолог и философ (354– 430); светец, покровител на пивоварите.

са станали свидетели на тази позорна и невъздържана простъпка.

В залата настъпи пълна тишина, придружена от въртене на глави и погледи нагоре, говорещи за благочестивия ужас, обзел общността.

Абатът свъси посивелите си вежди над свирепо и въпросително гледащите очи и попита:

– Кой може да свидетелства за това?

– Аз мога – обади се обвиняемият. – И брат Порфирий може да свидетелства, защото беше с мен, както и брат Марк от спикария, чията душа толкова се смути и разтревожи от видяното, че сега лежи с треска.

– А жената? – попита абатът. – Не се ли разрида тя, не се ли наскърби, че един брат е паднал толкова ниско?

– Не. Тя се усмихна мило и му благодари. Можем да се закълнем в това – и аз, и брат Порфирий.

– Можете ли? – заплашително прогърмя гласът на абата. – Наистина ли можете? Нима сте забравили, че правило петстотин и трийсет на ордена гласи, че в присъствието на жена трябва да извърщате лице и да свеждате очи? Забравили сте, така ли? Ако сте си гледали дървените сандали, как сте видели усмивката, за която говорите? Ще прекарате седмица в килиите си, притворни братя – седмица на ръжен хляб и леща, с удвоени утринни молитви, – може би така ще си припомните правилата, според които живеете!

При този внезапен изблик на гняв двамата свидетели сведоха глави към гърдите си и останаха като попарени. Абатът отвърна от тях сърдития си, търсещ поглед и го впери в обвиняемия, който го посрещна невъзмутимо, със спокойно лице.

– Какво имаш да кажеш, брат Джон, за тежките обвинения, отправени към тебе?

– Много малко, добри ми отче, много малко – отвърна послушникът, който говореше провлечено, с типично западносаксонско произношение.

Братята, англичани до един, наостриха уши при звука на този прост и същевременно непознат им изказ, ала абатът почервеня от гняв, удари с ръка по дъбовия подлакътник на стола си и извика:

– Що за приказки са това? На този език ли се говори зад стените на един стар и прославен манастир? Става ясно, че смиренieto и познанията вървят ръка за ръка, и изгуби ли се едното, няма смисъл да се търси другото!

– Това не ми е известно – каза брат Джон. – Знам само, че думите дойдоха с радост в устата ми, защото това е езикът на моите деди. Ако получа позволение, ще го използвам и сега, а иначе ще си мълча.

Абатът тупна с крак като човек, който отмята нещо, но не го забравя.

– По въпроса за ейла – продължи брат Джон, – бях дошъл, сгорещен от полето и едва отпих, когато очите ми видяха дъното на купата. Възможно е да съм говорил рязко за триците и фасула, понеже са слаба храна, неподходяща за мъж с моя ръст. Вярно е, че посегнах на сглупилия брат Амброуз, но както виждате, не е особено пострадал. Колкото до девойката, истина е, че я пренесох през потока, защото тя беше обута с чорапи и обуца, а аз бях с дървените си сандали, които не могат да пострадат от водата. Щях да се чувствам посрамен като мъж, а и като послушник, ако не ѝ бях подал ръка.

Докато говореше, той се огледа с известно доволство, каквото показваше през цялото време на процедурата.

– Няма нужда да продължаваме – каза абатът. – Той си призна всичко. За мен остава само да определя размера на наказанието, полагащо се за подобно вредно държание.

Той се изправи и две дълги редици от братя последваха примера му, като поглеждаха крадешком, с уплаха върху лицата, сърдития прелат.

– Джон от Хордъл! – прогърмя гласът на абата. – През двата месеца като послушник ти се показва малодушен и недостоен да носиш бялата дреха, която е външният символ на един неопетнен дух. Затова дрехата ще бъде свалена от тебе, а ти ще бъдеш изпратен в света на миряните без възнаграждение за службата си и без дял или участие в милосърдието и благословията на онези, които живеят под грижите на Бенедикт Блажени. Няма да се връщаш в Бюли, нито в някое от стопанствата на манастира, а името ти ще бъде изличено от списъка с членовете на ордена.

На по-старите монаси, дотолкова свикнали със сигурния и непроменлив живот в абатството, че щяха да са напълно безпомощни във външния свят, присъдата се видя ужасна. От своя оазис на набожността те гледаха унесено житейската пустош – място, пълно с бурни набези и стремежи, с неудобства и безпокойства под сянката на злото. Младият послушник обаче, изглежда, разсъждаваше другояче, защото очите му светнаха и той се усмихна още по-широко. Това напълно стигна, за да налее още масло в огнения гняв на прелата.

– Толкова за наказанието ти в духовната сфера – извика той. – Но в случаите с хора като тебе, и тъй като вече не си под закрилата на светата църква, не ще е толкова трудно да се заемем и с още по-противните ти чувства. Нека братята миряни Франсис, Наоми и Джоузеф го хванат и вържат ръцете му! Довлечете го отпред и нека секачите и носачите го прогонят с камшици извън пределите на манастира!

При тези думи трима от братята пристъпиха напред, за да изпълнят указанията на абата. Усмивката изчезна от лицето на послушника и той погледна сърдито на едната и на другата страна, като разярен бик. После нададе един-единствен вик, излязъл от дълбините на гърдите му, изтръгна от пода тежката дъбова масичка за молитва и я вдигна, готов да замахне, като същевременно отстъпи две крачки назад, за да се предпази от нападение.

– Кълна се в черния кръст на абатство Уолтам, ако някой от вас, негодници, докосне с пръст дрехата ми, ще счупя главата му като яйце!

В мъжа, с неговия гръмък глас и дебели възлести ръце с червеникава четина имаше нещо толкова отблъскващо, че под свирепия му поглед тримата братя се втурнаха назад, а двата реда монаси в бяло се олюляха като тополи по време на буря. Само абатът скочи напред с блеснали очи, но ковчежникът и наставникът увиснаха на ръцете му и насила го преместиха от пътя на послушника, за да не пострада. И извикаха:

– Той е обладан от дявола. Тичай, братко Амброуз, тичай, братко Йоаким! Извикайте Хю от мелницата, Уот горския и Раул с арбалета и стрелите му! Кажете, че животът ни е в опасност. Тичайте, тичайте! В името на светата Дева!

Послушникът обаче беше не само стратег, но и човек на действието. Скочи и хвърли тежкото си оръжие върху брат Амброуз и докато монахът и масичката заедно тупнаха на пода, той хукна през отворената врата и се спусна по витата стълба. Старият брат Атанасий, заспал в килията на пазача, само мерна бързи крака и развети поли, но преди да има време да разтърка очи, изменникът беше минал през помещението и хукна трополейки – толкова бързо, колкото му позволяваха дървените сандали – по Линдхърст Роуд.

2. КАК АЛЕЙН ЕДРИКСЪН ТРЪГНА ПО ШИРОКИЯ СВЯТ

Не се беше случвало някога спокойната атмосфера на старата цистерцианска общност да бъде толкова драстично тревожна. Никога не беше имало брожения, които да са така внезапни, кратки и успешни. Абат Бъргхърш обаче беше прекалено суров човек, та да позволи един дързък бунт да застраши установения ред на голямото му домакинство. Разпалено, с няколко горчиви думи, той сравни напускането на неверния брат с изгонването на нашите прародители от райската градина и намекна в по-голяма степен от възможното, че ако не настъпи обновление, и други от манастира могат да се озоват в същото злочесто и опасно положение. Като посочи по този начин поуката и приведе своето стадо в подходящото състояние на покорство, той позволи на хората отново да се върнат към работата си, а после се оттегли в покоите, за да потърси помощ във вярата и така да изпълни задълженията на високия си сан.

Абатът все още беше на колене, когато леко почукване на вратата на килията се намеси в молитвите му. Стана, не особено доволен от прекъсването и каза на чукащия да влезе, но изразът на нетърпение върху лицето му се смекчи до приятна, бащинска усмивка, когато съзря посетителя си.

Беше русокос младеж с изпито лице, доста над средния ръст, приятен и добре сложен, с изправена, гъвкава фигура и одухотворени момчешки черти. Ясните му замислени очи и жи-

вото, деликатно изражение говореха за природа, която се е изявила далече от бурните радости и скърби на света. Но в чертите на устата и добре оформената челюст нямаше никакви следи на женственост. Може и да беше импулсивен, въодушевен и чувствителен, наглед състрадателен и готов да съчувства, но един познавач би различил вродени признаци, заради които убедено би могъл да се закълне, че зад кроткото монашеско възпитание на младежа се крият твърдост и сила.

Не беше с монашески одежди, а с дрехи на мирянин, макар че и късото палто, и наметалото, и прилепналите панталони бяха в убити цветове, както подобава на човек, живеещ в света обител. На широк кожен колан, праметнат през рамото, висеше торба, каквито носят пътниците. В едната си ръка стискаше дебела тояга, заострена и покрита с метал в края, а в другата държеше прилепваща към главата монашеска шапка, отпред с голяма оловна емблема, изобразяваща Дева Мария от Рокамадур.

– Готов си, значи, и то толкова бързо? – каза абатът. – Наистина днес е ден, в който идват и си отиват. Странно е, че за дванайсет часа абатството отскубна най-вредния си плевел, а сега ще изгуби и нещо, което напразно не смятаме за най-отбрания си цвят.

– Много любезни са думите ти, отче – отвърна младежът. – Ако зависеше от мен, нямаше да замина, а щях да прекарам живота си тук, в Бюли. Това е моят дом, откакто се помня, и ми е тежко да го напусна.

– Животът праща много изпитания – тихо каза абатът. – На никого не са спестени. Заминаването ти наскърбява и нас, както наскърбява тебе. Но няма как – дадох искрено и свято обещание на твоя баща Едрик земевладелеца, че когато навършиш двайсет, ще напуснеш манастира, за да видиш от личен опит как ти допада външният свят. Седни на столчето, Алейн, защото в скоро време няма да можеш да си почиваш.

Неохотно и неуверено младежът седна, както го бяха покаяли. Абатът остана прав до тесния прозорец и дългата му черна сянка падаше напъряко върху посипания с тръстики под.

– Преди двайсет години – започна абатът – твоят покоен баща, земевладелец от Минстед, завеща на абатството три парчета плодovита земя в окръг Малуд, като същевременно ни по-

вери невръстния си син с условието да го възпитаваме, докато не стане на възраст да поеме имението. Направи го отчасти защото майка ти беше починала, отчасти защото по-големият ти брат, сокман¹ на Минстед, вече даваше признаци, че е жесток и груб по природа, а това нямаше да го направи подходящ другар за тебе. Желаше и настояваше обаче да не оставаш в манастира, а когато си на възраст, да се върнеш в света на миряните.

– Отче – прекъсна го младежът, – аз със сигурност съм напреднал с няколко степени в работата си тук.

– Така е, драги синко, но не и дотам, че да не ти се разрешава да ходиш със сегашните си дрехи, или да живееш живота, който ти предстои. Ти беше носач на кадилница, нали?

– Да, отче.

– И екзорсист?

– Да, отче.

– Четец?

– Да, отче.

– И пееше псалтира?

– Да, отче.

– А положил ли си клетва за вярност и безбрачие?

– Не, отче.

– Следователно имаш правото да живееш светски. Но нека чуя, преди да потеглиш, какви умения ти е дарило абатството. Някои вече са ми известни: свириш на на рибек² и на цитола³. Без теб нашият хор ще онемее. Занимаваш се и с резба, нали?

Бледото лице на младежа поруменя от гордост, че има такива умения. Каза:

– Да, свети отче. Благодарение на добрия брат Бартоломю се занимавам се с резба върху дърво и слонова кост, а мога да правя и някои неща от сребро и бронз. От брат Франсис се научих да рисувам върху велум, стъкло и метал, и познавам онези пигменти и субстанции, с които цветът може да се направи устойчив на влага или студен въздух. От брат Люк имам известни познания за правенето на дамаскини, покриването с емай

¹ Арендатор, владеещ земя и плащач наем на феодала.

² Предшественик на цигулката; с форма на лютня.

³ Средновековно подобие на китарата.

на светини, дарохранилици, диптихи и триптихи¹. Освен това знам малко и за майсторенето на калъфи, шлифоването на скъпоценни камъни и изработката на инструменти.

– Наистина голям списък! – с усмивка извика абатът. – Кой клирик в Кеймбридж или Оксфорд може да изреди толкова неща?! А как си с четенето? Боя се, че едва ли можеш да се похвалиш със същото!

– Не мога, отче, не съм чел много. Обаче, благодарение на добрия ковчезник, не съм непълно неук. Четох Уилям от Окам², Томас Брадурдин³, както и други учени, заедно с известния Дънс Скот⁴ и свети Тома от Аквино⁵.

– А какво научи от четенето си за нещата по света? От този висок прозорец можеш да видиш гористата местност и дима на Бъклърдс Хард на устието на Екс, както и блесналото море. Каж ми сега, Алейн – ако човек се качи на кораб и опъне платна по тези води, къде ще очаква да пристигне?

Младежът се замисли, очерта върху сламата по пода карта с върха на тоягата си и отвърна:

– Свети отче, оттам ще стигне до онези земи във Франция, които са подвластни на Негово величество краля. Ако обаче потегли на юг, може да стигне Испания или края на берберите. На север ще стигне до Фландрия, до страните на хората на изток и на московците.

– Така е. А как, когато стигне до кралските земи, ще продължи на изток?

– Ще стигне до част от Франция, за която все още има разпри, но може да се надява да стигне до прочутия град Авиньон, където живее нашият благословен отец, опора на християнството.

– А после?

– После ще мине през земите на алеманите и великата Римска империя, за да стигне до страната на хуните и литовските

¹ Две или три пластинки с изображения, свързани с панти.

² Англ. францискански монах и философ (1285–1347).

³ Англ. духовник и учен (ок. 1300–1349).

⁴ Англ. францискански богослов (1266–1308).

⁵ Итал. теолог и философ (1225–1274).

езичници, а отвъд нея се намира великият град на Константин и царството на нечестивите последователи на Махмуд¹.

– А отвъд тях, любезни ми синко?

– Отвъд тях са Йерусалим и Светите земи, както и великата река, която извира от Райската градина.

– А по-нататък?

– Не зная, добри ми отче, не мога да кажа. Мисля, че краят на света не е далече от там.

– Оказва се, че все още има на какво да те научим, Алейн – каза с доволство абатът. – Трябва да знаеш, че от там до края на света има още много народи. Страната на амазонките, страната на джуджетата и страната на злите красавици, които убиват с поглед – като василиска. Отвъд тях е царството на презвитер Йоан² и на Великия хан. Зная тези неща със сигурност, тъй като ги научих от набожния християнин и храбър рицар сър Джон Мандевил³, който отседна на два пъти в Бюли на отиване и връщане от Саутхамптън и ни разказваше какво е видял от масата на четеца в трапезарията, а много от добрите братя и хапка не сложиха в уста, поразени от странните истории.

– Бих искал да науча, отче, какво може да има на края на света? – попита младежът.

– Има някои неща, които не е предвидено да научаваме – мрачно отвърна абатът. – Но пред тебе има дълъг път. Къде ще отидеш най-напред?

– При брат си в Минстед. Ако не зачита Бог и е склонен към насилие, още по-голяма е нуждата да го намеря и да видя не мога ли да го насоча към по-добър път.

Абатът поклати глава.

– Сокманът от Минстед има лоша слава в околността. Ако трябва да го видиш, поне внимавай той да не те отклони от тясната пътека, която ти беше посочена. Ала ти си оставен на Божиите грижи и ако някога ти се стори, че те заплашва опасност или имаш затруднение, ще се уповаваш на Бога. Преди всичко избягвай женските капани, защото те са предвидени за нозете

¹ Или Махунд – варианти на името на Мухаммад (Мохамед).

² Митичен христ. патриарх с царство сред неверници.

³ Предполагам автор (1300–1371) на „Пътешествията на сър Джон Мандевил“, популярна книга, написана около 1357 г.

на глупави млади мъже. Коленичи, дете мое, за да те благослови един старец!

Алейн Едриксън наведе глава, докато абатът отправяше прочувствената си молба Небесата да закрилят младата душа, която тръгва към мрака и опасностите на света. И за двамата това не беше обикновена формалност. Животът на човешките същества в широкия свят наистина им изглеждаше изтъкан от насилие и грях, пълен с опасности за тялото, а още повече – за душата. Освен това в онези времена Небесата бяха много близко до тях. Виждаха пряката намеса на Господ в гръмотевицата и дъгата, вихрушката и светкавицата. За вярващия над терзаещите се братя на земята непрекъснато се надвесваха облаци с ангели, изповедници и мъченици, армии на канонизираните и на спасените – вдигаха ги на крака, насърчваха ги и ги подкрепяха. Затова младият мъж си тръгна от покоите на абата с леко сърце и укрепнал кураж, а абатът, който го последва до началото на стълбището, накрая го остави на грижите на свети Юлиан Хоспиталиера, покровител на пътниците.

Долу, на входа на абатството, се бяха събрали монаси, за да му пожелаят на добър час. Много носеха по нещо дребно на раздяла, за да си спомня за тях. Брат Бартоломю му даде рядко срещано разпятие от резбована слонова кост, брат Люк – псалтир с бяло гръбче, украсено със златни пчелици, а брат Франсис – „Заколението на младенците“, изящно изобразено върху велум. Всичко бе прибрано на дъното на пътническата торба, а отгоре кръглоликият брат Атанасий постави пакет великденски символ хляб и дорсетско сирене рамъл, както и малка бутилка от знаменитото абатско вино със син печат. След ръкостискане, смях и благословии Алейн Едриксън обърна гръб на Бюли и потегли.

Когато стигна завоя на пътя, спря и погледна назад. Видя разпростряната на широка площ сграда – обителта на абата, продълговатата църква и манастира с редици от арки със смекчени очертания от лъчите на вечерното слънце. Видя разялата се широко река Екс, стария каменен кладенец, нишата със статуята на Дева Мария, а в средата на всичко това – фигурите в бяло, които му махаха. Очите на младия мъж изведнъж се насълзиха, той се обърна и тръгна по пътя си с натезало сърце и пресъхнало гърло.